

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 17 marca 2015 roku, skierowanym przeciwko S. M., I. S. wniosła o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powódki:

- umowy darowizny, sporządzonej w formie aktu notarialnego przez notariusza J. T. (nr Rep.(...)) z dnia 3 lipca 2014 roku, mocą której B. M. (1) darował pozwanemu S. M. udział w lokalu nr (...) położonym w Ł. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą (...);
- wniosku dłużnika B. M. (1) i pozwanego S. M. o zniesienie współwłasności lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w Ł. przy ul. (...) wraz z udziałem w gruncie, dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą (...), mocą, którego jedynym właścicielem przedmiotowego lokalu zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie sygn. akt I Ns 899/14 z dnia 17 października 2014 r. stał się S. M. wraz z ustanowionym na rzecz B. M. (1) dożywociem w postaci dożywotnich świadczeń w naturze w formie przyjęcia jako domownika, dostarczania mu wyżywienia, ubrania, światła, opału, odpowiedniej pomocy, pielęgnowania w chorobie i sprawienia pogrzebu,

dokonanych z pokrzywdzeniem powódki, której w stosunku do dłużnika B. M. (1) przysługuje wierzytelność w wysokości 281,468 zł z ustawowymi odsetkami, wynikająca z postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 17 kwietnia 2014 r. wydanego w sprawie o sygn. akt I Ns 99/12, utrzymanego następnie w mocy postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 11 grudnia 2014 r. w sprawie sygn. akt III Ca 1143/14. /pозew k. 2-4/

W piśmie z dnia 8 czerwca 2015 roku pozwany S. M. wniósł o nieuwzględnienie żądania powódki. /pismo k. 54/

W odpowiedzi na pozew, S. M. reprezentowany przez fachowego pełnomocnika wniósł o oddalenie powództwa, motywując powyższe brakiem świadomości pokrzywdzenia powódki. /odpowieź na pozew k.86/

Pismem z dnia 25 lutego 2016 roku, powódka rozszerzyła żądanie pozwu w ten sposób, że wniosła o uznanie za bezskuteczną w stosunku do siebie umowy darowizny z dnia 18 października 2014 r., zawartej pomiędzy darczyńcą B. M. (1) a obdarowanym S. M., na podstawie, której B. M. (1) darował pozwanemu całe wyposażenie znajdujące się w mieszkaniu położonym w Ł. przy ul. (...), lokal (...), o wartości 9.000 zł, w skład, którego wchodzi następujące ruchomości: zestaw kina domowego (...), 5 głośników wraz z subwooferem, i jednostką centralną, kuchenka mikrofalowa S. w zabudowie, zestaw mebli koloru żółto – granatowego, komoda 3-osobowa, komoda 2-osobowa oraz dwa fotele. /pismo k. 129-132/

Na rozprawie w dniu 5 października 2016 r. powódka poparła żądanie pozwu, precyzując, iż wnosi o uznanie za bezskuteczną w stosunku do siebie:

- umowy darowizny z dnia 3 lipca 2014 roku, sporządzonej w formie aktu notarialnego przez notariusza J. T. (nr Rep. (...)), mocą, której B. M. (1) darował pozwanemu S. M. udział w mieszkaniu nr (...) położonym w Ł. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą (...);
- czynności dokonanej jako złożenie wniosku i wyrażanie zgody na zniesienie współwłasności, w ramach toczącego się przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi postępowania o zniesienie współwłasności (sygnatura akt I Ns 899/14) oraz czynności polegającej na zniesieniu tej współwłasności łącznie z ustanowionym na rzecz B. M. (1) dożywociem w postaci dożywotnich świadczeń w naturze w formie przyjęcia jako domownika, dostarczania mu wyżywienia, ubrania, światła, opału, odpowiedniej pomocy, pielęgnowania w chorobie i sprawienia pogrzebu.

Powódka podtrzymała również żądanie w zakresie rozszerzonej części powództwa.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu oświadczając, iż koszty te nie zostały opłacone w żadnej części. /stanowisko powódki e-protokół k. 180, adnotacja 00:00:59, k.276; stanowisko pozwanego e-protokół k.180, adnotacja 00:05:51, k.276-276v/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 17 kwietnia 2014 r. wydanym w sprawie z wniosku I. S., z udziałem B. M. (1) o podział majątku wspólników spółki cywilnej oraz o zapłatę (sygn. akt I Ns 99/12), następnie utrzymanym w mocy postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 11 grudnia 2014 roku (sygn. akt III Ca 1143/14), od B. M. (1) na rzecz powódki została zasądzona kwota 281.468,01 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot: 258.293,33 zł od dnia 26 stycznia 2012 roku do dnia zapłaty oraz 23.174,68 zł od dnia 12 lipca 2012 roku do dnia zapłaty. /postanowienie SR dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi k.11, postanowienie SO w Łodzi k.12/

Ojciec pozwanego - B. M. (1) nie podjął ze swojej strony żadnych działań celem spłaty długu wobec powódki z uwagi jak twierdzi na brak środków na pokrycie zadłużenia, dolegliwości zdrowotne oraz subiektywne przekonanie o bezzasadności roszczenia. /zeznania świadka B. M. (1) e-protokół k. 174, 00:10:17, k.171/

Wobec braku dobrowolnego spełnienia świadczenia zasądzonego prawomocnym postanowieniem Sądu, powódka po uzyskaniu klauzuli wykonalności wszczęła przeciwko B. M. (1) postępowanie egzekucyjne, w ramach, którego - na skutek zajęcia i sprzedaży samochodu, złotej monety oraz innych ruchomości należących do B. M. (1), udało się wyegzekwować jedynie 20.000 zł, które zaliczono na poczet odsetek. W toku postępowania egzekucyjnego powódka uzyskała informację, że złożony przez nią wniosek w zakresie żądania wszczęcia egzekucji z nieruchomości lokalowej, stanowiącej własność dłużnika, objętej księgą wieczystą nr (...) nie może być zrealizowany, gdyż jako właściciel przedmiotowej nieruchomości figuruje w księdze wieczystej inna osoba niż dłużnik. /zeznania powódki e-protokół k. 280, adnotacja 00:11:41, k.278v; pismo komornika sądowego J. K. k.15/

W dniu 3 lipca 2014 r. B. M. (1) darował swojemu synowi S. M. udział w wielkości 1/10 części należącego do niego lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w Ł. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi XVI Wydział Ksiąg wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), wraz z taki samym udziałem w związanych z przedmiotowym lokalem prawach i w użytkowaniu wieczystym. /akt notarialny repertorium (...)k.9-12 załączonych akt II Ns 899/14/

W dniu 22 lipca 2014r. do Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi wpłynął wniosek S. M. i B. M. (1) o zniesienie współwłasności nieruchomości w postaci lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w Ł. przy ul. (...), dla którego jest prowadzona księga wieczysta (...) oraz udziału wynoszącego 60/1000 w prawie użytkowania wieczystego działki gruntu oraz części budynku i urządzeń, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali poprzez przyznanie nieruchomości i udziału w prawie użytkowania wieczystego na wyłączną własność S. M. ze spłatą na rzecz B. M. (1) w postaci dożywotnich świadczeń w naturze, tj. przyjęcia B. M. (1) jako domownika, dostarczania mu żywienia, ubrania, światła, opału (ogrzewania), zapewnienia odpowiedniej pomocy, pielęgnowania w chorobie oraz sprawienia własnym kosztem pogrzebu odpowiadającego miejscowym zwyczajom. /wniosek k. 2-4 załączonych akt I Ns 899/14/

Postanowieniem z dnia 17 października 2014 r. wydanym w sprawie o sygn. akt I Ns 899/14 Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi dokonał zniesienia współwłasności przedmiotowego lokalu, w ten sposób, że przyznał go na wyłączną własność S. M.. Jednocześnie tytułem spłaty – pozwany został zobowiązany do dożywotnich świadczeń na rzecz B. M. (1) w naturze w formie przyjęcia B. M. (1) jako domownika, dostarczania mu żywienia, ubrania, światła, opału, zapewnienia odpowiedniej pomocy i pielęgnowania w chorobie oraz sprawienia mu własnym kosztem pogrzebu odpowiadającego miejscowym zwyczajom. /postanowienie z 17.10.2014 r. k.30 załączonych akt I Ns 899/14/

W dniu 18 października 2014 roku B. M. (1) zawarł z pozwanym kolejną umowę darowizny, na mocy, której darował mu wyposażenie znajdujące się w lokalu nr (...) położonym w Ł. przy ul. (...), o łącznej wartości 9.000 zł. Z inicjatywą zawarcia umowy wyszedł ojciec pozwanego. Umowa ta nie została zgłoszona do Urzędu Skarbowego.

/ umowa darowizny z dnia 18.10.2014 r. k.13 5 oraz k.68 załączonych akt II C 215/16 ; zeznania świadka B. M. (1) e-protokół k.174, 00:50:50, k.172v ; zeznania pozwanego e-protokół k.180, adnotacja 01:25:52, k.279 /

Przedmioty stanowiące wyposażenie lokalu nr (...) miały zostać zlicytowane w dniu 10 marca 2016 roku, w ramach toczącego się z inicjatywy powódki postępowania komorniczego przeciwko B. M. (1). Pismem datowanym na dzień 17 lutego 2016 r. powódka została wezwana do zwolnienia w/w ruchomości spod egzekucji, zważywszy na okoliczność, iż nie stanowią one własności dłużnika. /obwieszczenie o licytacji k.134; pismo pełnomocnika B. M. z dnia 17.02.2016 r. k.133/

Składniki majątkowe darowane pozwanemu w dniu 18 października 2014 roku w dalszym ciągu znajdują się w mieszkaniu przy ul. (...) w Ł.. Korzysta z nich mieszkający tam B. M. (1). /zeznania pozwanego e-protokół k. 280, adnotacja 01:25:52, k.279/

Oprócz lokalu mieszkalnego mieszczącego się w Ł. przy ul. (...), B. M. (1) posiadał również dwie działki: położną w miejscowości U. (gmina Z.) oraz w miejscowości K. (gmina N.) oraz dwa samochody osobowe (marki S. (...) i M. (...)). Nieruchomości zostały przekazane w drodze umowy darowizny i w ramach postępowania o zniesienie współwłasności siostrze pozwanego – A. M.. Samochody osobowe umowami z grudnia 2014 roku i stycznia 2015 roku ojciec pozwanego sprzedał A. B.. /bezsporne, umowa sprzedaży samochodu S. (...) k.17; umowa sprzedaży samochodu M. (...) k.18, zeznania powódki e-protokół k. 280, adnotacja 00:11:41, k.278v-279; zeznania pozwanego e-protokół k.280, adnotacja 00:48:43, k. 278/

W dniu 22 grudnia 2015r. z inicjatywy powódki, przeciwko A. M., przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi zawisła sprawa o uznanie za bezskuteczną w stosunku do I. S.:

- umowy darowizny z dnia 10 lipca 2014 roku, mocą, której B. M. (1) darował A. M. udział w wielkości 1/10 w nieruchomości położonej w K., gm. N.,

- umowy darowizny z dnia 10 lipca 2014 r., na mocy, której B. M. (1) darował A. M. udział w wielkości 1/10 w nieruchomości położonej w U. (gm. Z.),

- wniosku o zniesienie współwłasności nieruchomości położonej w miejscowości K. (gmina N.), złożonego w Sądzie Rejonowym w Gostyninie, w efekcie, którego postanowieniem Sądu Rejonowego w Gostyninie wydanym w sprawie I Ns 338/14 A. M. stała się jedynym właścicielem tejże nieruchomości. /odpis pozwu k.180, zeznania powódki e-protokół k. 280, adnotacja 00:11:41, k.278v-279/

Prawomocnym wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2016 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt. I C 285/15, Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi uznał za bezskuteczne w stosunku do powódki – I. S.: umowę sprzedaży schodu marki M. (...) o numerze rejestracyjnym (...) z dnia 8 grudnia 2014 r. oraz umowę sprzedaży samochodu marki S. (...) o numerze rejestracyjnym (...) z dnia 29 stycznia 2015 r., które to umowy zostały zawarte przez B. M. (1) z A. B.. / wyrok SR dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi z dnia 29.04.2016 r. sygn. akt I C 285/15 k.209-209v/

W dniu 7 lipca 2015 roku Prokuratura Okręgowa w Łodzi Wydział VI do Spraw Przystępności Gospodarczej wszczęła śledztwo w sprawie dokonanego w dniu 3 lipca 2014 r. i 29 stycznia 2015 roku w Ł. i G. zbycia majątku B. M. (1) w celu udaremnienia zaspokojenia wierzyciela. Ojcu pozwanego został postawiony zarzut wypełnienia swoim zachowaniem znamion czynu z art. 300 § 2 k.k. W trakcie postępowania przygotowawczego została wydana opinia psychiatryczna, stosownie, do której ojciec pozwanego nie zdradzał objawów choroby psychicznej ani cech upośledzenia umysłowego, zaś w czasie dokonywania zarzucanego mu czynu rozumiał jego znaczenia i mógł pokierować swoim postępowaniem. / zawiadomienie o wszczęciu śledztwa k. 112, opinia sądowno – psychiatryczna wydana w sprawie VI Ds. 71/15 k.188-191/

Rodzice pozwanego rozwiedli się pod koniec lat 90-tych, gdy ten miał 3-4 lata. Pomimo rozwodu rodziców relacje pomiędzy pozwanym a jego ojcem były udane. Pozwany jako dziecko, a potem nastolatek często odwiedzał ojca w weekendy, wyjeżdżał z nim na działkę do D., na wakacje oraz na zagraniczne wycieczki – do Chorwacji, Turcji, czy na

Krećę. Wyjazdy do 2007 roku opłacał ojciec pozwanego. Nierzadko wjazdy odbywały się w towarzystwie młodszego brata powódki – P. S. (1), z którym pozwany - z uwagi na zbliżony wiek - pozostawał do dobrych, koleżeńskich relacjach. / zeznania świadka H. S. e-protokół k. 158, adnotacja 00:09:20, k. 156, zeznania świadka M. R. e-protokół k. 158, adnotacja 00:37:16, k.1156v, zeznania świadka P. S. (1) e-protokół k. 174, adnotacja 00:59:42, k.172v – 173; zeznania powódki e-protokół k. 280, 00:22:08, k.279; zeznania pozwanego e-protokół k.280, adnotacja 01:25:52, k.180v; 00:48:43, k. 277v-278, dokumentacja fotograficzna k.109, 210-254/

Strony miały ze sobą kontakt do 2007 roku, tj. do momentu orzeczenia rozvodu powódki z B. M. (1). Po tym okresie czasu, w latach 2012 – 2013 powódka za pośrednictwem brata – P. S. (2), starała się nawiązać kontakt z pozwanym, ażeby ten wpłynął na ojca w związku rozliczeniem istniejącego pomiędzy byłymi małżonkami zadłużenia. /zeznania powódki e-protokół k. 280, 00:11:41, k.279; zeznania świadka P. S. (2) e-protokół k. 174, adnotacja 00:59:42, k.172v-173/

Pozwany od 2013 roku studiuje w Szkole Głównej Handlowej w W. i tam mieszka. Do Ł. przyjeżdża co drugi weekend. Nocuje wówczas w mieszkaniu matki mieszczącym się przy ul. (...) na osiedlu (...). Pozwany początkowo wynajmował mieszkanie w W., obecnie zamieszkuje u znajomych. /zaświadczenie k. 70, zeznania świadka M. R. e-protokół k.158, adnotacja 00:37:16, k.156-156v; zeznania świadka M. W. e-protokół k. 158, adnotacja 00:55:42, k.157; zeznania pozwanego e-protokół k.280, adnotacja 00:48:43, k.277v-278; 01:08:13, k.279/

Pozwany widuje ojca zasadniczo kilka razy w roku, także w święta, które wspólnie spędzają w mieszkaniu przy ul. (...), bądź w mieszkaniu starszego brata pozwanego – G. M.. Pozwany utrzymuje również z ojcem kontakt telefoniczny. Dzwonią do siebie dwa razy w tygodniu. Przedmiotem rozmów są bieżące wydarzenia w ich życiu. / zeznania pozwanego e-protokół k.280, adnotacja 00:48:43, k.277v-278, 01:08:13, k.278v/

B. M. (1) w chwili obecnej nie pracuje. Nie posiada żadnego majątku. Od kwietnia bieżącego roku otrzymuje emeryturę w wysokości 1.700 zł po potrąceniu komorniczym. Wcześniej przez dwa lata otrzymywał zasiłek emerytalny w kwocie 780 zł. W dalszym ciągu zamieszkuje w mieszkaniu przy ul. (...) w Ł.. Ponośi z tego tytułu opłaty czynszowe oraz za media. Koszt utrzymania mieszkania to wydatek rządu 1.300 zł. /zeznania pozwanego e-protokół k.180, adnotacja 00:48:43, k. 278; 01:25:52, k.280v, zeznania świadka B. M. (1) e-protokół k. 174, adnotacja 00:28:24, k.171v; 00:42:11, k.172/

B. M. (1) w 2004 roku przeszedł zabieg ablacji serca, a w okresie od 13 do 17 października 2008r. był hospitalizowany w SPZOZ (...) Szpitalu (...) w Ł.. Od 2008 r. choruje na boreliozę. Boryka się nadto z depresją, nadciśnieniem, otyłością i miażdżycą. Od 22 czerwca 2015r. leczy się w Poradni (...) (...) w Ł.. W okresie od 30 stycznia 2016r. do 4 lutego 2016r. przebywał w Klinice (...) im. (...) – (...) Szpitala (...). /zeznania powódki e-protokół k. 280, adnotacja 00:22:08, k.279; zeznania pozwanego e-protokół k.280, adnotacja 00:48:43, k. 278 – 278v; zeznania świadka B. M. (1) e-protokół k. 174, adnotacja 00:10:17, k.171, dokumentacja medyczna k. 257- 275/

Do 2015 roku B. M. (1) opłacał synowi czynsz najmu mieszkania w W. przeznaczając na to 650 zł miesięcznie. Ponadto przekazywał alimenty w wysokości 450 zł. Wyłożył także środki na opłacenie kursu języka francuskiego oraz pokrywał inne drobne wydatki syna.

W chwili obecnej, tytułem alimentów pozwany otrzymuje od ojca 200 zł. Pozwany nie kierował sprawy o alimenty na drogę postępowania egzekucyjnego, gdyż obecnie pracuje i jest się w stanie samodzielnie utrzymać. /zeznania świadka B. M. (1) e-protokół k.174, adnotacja 00:47:05, k.172; zeznania pozwanego e-protokół k.280, adnotacja 00:48:43, k. 278, 01:08:13, k.278v; 01:25:52, k.279/

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd oparł się na zebranych w sprawie materiale dowodowym, w szczególności: dowodach z dokumentów oraz źródłach osobowych w postaci zeznań świadków oraz stron.

Sąd odmówił wiary zeznaniom pozwanego – S. M. w zakresie twierdzeń, co do luźnych relacji łączących pozwanego z ojcem. Okoliczności tej przeczy, bowiem zebrany w sprawie materiał dowodowy. Należy mieć na uwadze, że pomimo

rozstania rodziców pozwany pozostawał w bliskich relacjach z ojcem, spędzał z nim i jego rodziną wolny czas, weekendy, święta oraz wyjazdy wakacyjne. B. M. (1) regularnie wspierał finansowo syna, przekazując na jego rzecz środki na opłacenie czynszu, kursu językowego, czy też na inne drobne wydatki. Do dnia dzisiejszego pozwany, mimo iż centrum jego życiowej aktywności mieści się poza Ł., utrzymuje stały i systematyczny kontakt z ojcem.

Za niewiarygodne Sąd uznał zeznania świadka B. M. (1) – co przyczyn rozdysponowania majątkiem, jak również trudnych relacji z pozwanym, które dopiero od niedawna miały ulec poprawie, bowiem pozostają one w sprzeczności ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym. W trakcie przesłuchania B. M. (1) zeznał, że od czasu, gdy pozwany rozpoczął studia na (...) ich relacje jeszcze się pogłębiły – częściej kontaktują się telefonicznie. Pozwany zaś twierdził, że nawet dwa razy w tygodniu rozmawiają o wydarzeniach swojego życia codziennego, w tym o jego studiach i o zdrowiu B. M. (1). Co do zdrowia B. M. (1) Sąd ustalił, że choruje on od ponad 10 lat. Wprawdzie w 2004r. przeszedł zabieg ablacji, w 2008r. przebywał w szpitalu, lecz potem – aż do 2015 roku jego stan zdrowia nie pogarszał się, o czym świadczy najlepiej brak dokumentacji medycznej za ten okres. Tak, więc twierdzenia, stosownie, do których przyczyną poczynionych rozporządzeń był pogarszający się stan zdrowia darczyńcy, pozostają gołosłowne. Nadto, decyzja w zakresie uprządkowania swoich spraw finansowych w formie darowizny i zniesienia współwłasności, w sytuacji istnienia innych przewidzianych prawem konstrukcji (np. testamentu), niewymagających nadmiernej aktywności oraz ponoszenia znacznych kosztów, podejmowana w okresie możliwości powstania ryzyka zadłużenia – budzi w ocenie Sądu uzasadnione wątpliwości, co do uczciwości intencji ojca pozwanego.

Sąd pominął w swoich rozważaniach zeznania świadka H. S. w zakresie okoliczności świadomości dłużnika, co do działania z pokrzywdzeniem wierzycielki. Należy mieć na uwadze, że świadek pozostawała w relacjach z pozwanym jedynie w trakcie trwania małżeństwa córki ze B. M. (1), a więc do 2008 roku. Następnie nie utrzymywała z nim kontaktów, zaś wiedzę w zakresie relacji z pozwanego z ojcem i ewentualnej świadomości istnienia zadłużenia wobec byłej żony ojca – czerpała jedynie z relacji syna – P. S. (2). Zatem nie posiada obiektywnej wiedzy w zakresie stosunków panujących pomiędzy pozwanym, a jego ojcem, oprócz tych ukształtowanych, na podstawie jednostronnej relacji osoby trzeciej, dlatego też trudno uznać zeznania w tej części, jako miarodajne źródło informacji.

W takim samym zakresie Sąd pominął również zeznania świadków M. R. i M. W.. M. R. jest konkubentem matki powoda. Jak sam zeznał kontakt z B. M. (1), z jego strony jest sporadyczny i nie posiada on wiedzy w zakresie relacji panujących pomiędzy pozwanym, a jego ojcem, jak również w zakresie stosunków gospodarczych panujących pomiędzy B. M. (1), a powódką. M. W. zaś ostatni raz widziała się z ojcem pozwanego ponad 15 lat temu, z pozwanym zaś widuje się rzadko.

Sąd Okręgowy zważył , co następuje:

Strona powodowa oparła swoje roszczenie na przepisach regulujących ochronę wierzyciela na wypadek niewypłacalności dłużnika. Skorzystanie przez wierzyciela ze skargi paulińskiej wymaga łącznego spełnienia następujących przesłanek:

- 1) istnienie wierzytelności;
- 2) dokonanie przez dłużnika z osobą trzecią czynności prawnej,
- 3) dokonanie przez dłużnika czynności z pokrzywdzeniem wierzycieli, a zarazem takiej, z której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową;
- 4) dokonanie przez dłużnika czynności ze świadomością (a w pewnych przypadkach zamiarem) pokrzywdzenia wierzyciela oraz
- 5) świadomość osoby trzeciej, co do zamiaru pokrzywdzenia przez dłużnika wierzyciela.

Skorzystanie ze skargi paulińskiej, co do zasady wymaga istnienia wierzytelności podlegającej ochronie (wyrok SN z dnia 9 kwietnia 2010 r., III CSK 273/09, LEX nr 602265; wyrok SN z dnia 15 lutego 2013 r., I CSK

323/12, LEX nr 1308002). Należy mieć jednak na uwadze, że w przepisie art. 530 k.c. ustawodawca rozszerza zakres ochrony, dopuszczając możliwość zaskarżenia przez wierzyciela czynności prawnej dłużnika dokonanej przed powstaniem jego wierzytelności. Chodzi, zatem o sytuacje, gdy dłużnik najpierw dokonuje czynności powodujących jego niewypłacalność a dopiero potem powstaje jego zobowiązanie w stosunku do wierzyciela. Nie jest przy tym konieczne, aby powstanie wierzytelności przyszłej było do końca pewne, w szczególności by w chwili dokonywania czynności prawnej dłużnik znał przyszłych wierzycieli lub wiedział, kiedy i jakie wierzytelności powstaną. Wystarczy by dłużnik działał z zamiarem pokrzywdzenia swoich ewentualnych przyszłych wierzycieli. W tym wypadku po stronie osoby trzeciej musi istnieć pozytywna znajomość zamiaru dłużnika. Chroniona wierzytelność powinna powstać najpóźniej w chwili wniesienia skargi paulińskiej, albo co najmniej istnieć w chwili wyrokowania.

Bezsporne jest, iż powódka posiada w stosunku do swojego byłego męża – B. M. (1) wierzytelność. Wierzytelność ta wynika z treści postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi z dnia 17 kwietnia 2014 r. wydanego w postępowaniu o podział majątku wspólników spółki cywilnej, mocą, którego Sąd zasądził od B. M. (1) na rzecz powódki tytułem spłaty kwotę 281.468,01 zł wraz z odsetkami ustawowymi. Wprawdzie orzeczenie to nie było prawomocne w dacie dokonywania czynności objętych skargą (tj. darowania pozwanemu udziału w lokalu położonym przy ul. (...) w Ł., zniesienia współwłasności tego lokalu, przekazania pozwanemu jego wyposażenia na własność), nie mniej jednak wierzytelność ta istniała już w chwili wytoczenia powództwa - potwierdzona postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi o oddaleniu apelacji, a zatem pierwsza z przesłanek, warunkujących możliwość skorzystania z ochrony została spełniona.

Kolejną przesłanką skargi paulińskiej, jest dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią, przy czym przedmiotem zaskarżenia może być tylko taka czynność prawna, której skutkiem jest zmniejszenie majątku dłużnika, które przejawia się tym, że z majątku ubył jakiś jego składnik albo też jakiś przedmiot doń nie wszedł. Ze zmianą w majątku dłużnika musi się jednocześnie wiązać uzyskanie korzyści majątkowej przez osobę trzecią, która polega na nabyciu rzeczy lub prawa albo na zwolnieniu z obowiązku.

Na gruncie niniejszej sprawy bezspornym jest dokonanie przez dłużnika B. M. (1) czynności prawnych z osobą trzecią – S. M. polegających na darowaniu udział w wysokości 1/10 we własności nieruchomości lokalowej, znajdującej się przy ul. (...) w Ł., wyrażeniu zgody na zniesienie współwłasności przedmiotowego lokalu, w taki sposób, że pozwany stał się jego wyłącznym właścicielem, a następnie przekazanie – ponownie w drodze darowizny – na jego wyłączną własność ruchomości stanowiących wyposażenie tego lokalu.

Jednocześnie (co wiąże się z kolejną przesłanką) w/w czynności prawne zostały dokonane przez dłużnika „z pokrzywdzeniem wierzyciela”, a zarazem były to czynności, z których „osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową”.

Przez „pokrzywdzenie wierzyciela” ustawa rozumie stan opisany w § 2 art. 527, czyli niewypłacalność, względnie pogłębienie stanu niewypłacalności dłużnika (w jakimkolwiek stopniu). Chodzi tu najogólniej mówiąc, o aktualny brak możliwości wywiązania się z zobowiązań finansowych, a więc jeżeli cały majątek dłużnika nie wystarcza na pokrycie długów. Pokrzywdzenie wierzyciela stanowi także każde istotne powiększenie niewypłacalności dłużnika, a co za tym idzie utrudnienie i odwleczenie zaspokojenia. (tak SN w wyroku z 28 listopada 2001 r. IV CKN 525/00, niepubl., podobnie w wyroku z 8 kwietnia 1998 r. III CKN 450/97, opubl. OSNC 11/98 poz. 184). Stan rzeczy, który prowadzi do pokrzywdzenia wierzyciela w powyższym znaczeniu, istnieć powinien zarówno w chwili wystąpienia ze skargą, jak i w chwili orzekania (tak SN w orzeczeniu z 22 marca 2001 r. V CKN 280/00, niepubl; SA w Łodzi w wyroku z 16 grudnia 1993 r. I ACr 550/93, niepubl. oraz SA w Warszawie w wyroku z 7 grudnia 1995 r. I ACr 967/95, opubl. Wok. 10/96, poz. 46).

Pomiędzy czynnością dłużnika a pokrzywdzeniem wierzyciela istnieć musi zależność określana niekiedy, jako związek przyczynowy. Nie chodzi tu jednak o stricte adekwatny związek przyczynowy w tym znaczeniu, aby niewypłacalność była „normalnym” następstwem dokonanej przez dłużnika czynności, ale raczej o to, że czynność prawna dłużnika musi stanowić *conditio sine qua non* jego niewypłacalności (choćby nie stanowiła ona jedynej przyczyny niewypłacalności). Niewypłacalność dłużnika może być wykazywana wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi.

Dla przyjęcia niewypłacalności po stronie dłużnika w zupełności wystarcza wykazanie, że nieskuteczna okazała się egzekucja z jednej choćby części składowej majątku dłużnika. (tak SN w wyroku z 18 września 1998 r., III CKN 612/97, opubl. OSNC 3/99 poz. 56).

Na gruncie niniejszej sprawy – o niewypłacalności dłużnika niewątpliwie świadczy przebieg prowadzonej względem niego egzekucji. Podejmowane przez powódkę próby wyegzekwowania całości żądania w drodze egzekucji komorniczej napotykały, bowiem na przeszkody w postaci braku majątku dłużnika umożliwiającego pełne zaspokojenie. W wyniku wyzbycia się (po uprzednim przekazaniu na rzecz córki dwóch działek) przedmiotowego mieszkania oraz ruchomości stanowiących jego wyposażenie o wartości ok. 9.000 zł, B. M. (1) stał się niewypłacalny w jeszcze większym stopniu. Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego, nie posiada on obecnie żadnego majątku, nie pracuje i nie osiąga innych dochodów poza emeryturą.

Ostatnie dwie przesłanki warunkujące możliwość skorzystania z instytucji skargi pauliańskiej, mają charakter subiektywny, ponieważ wiążą się ze sferą intelektualną i wolicjonalną stron uczestniczących w zaskarżonej czynności prawnej.

Co do zasady, dla skuteczności skargi pauliańskiej wystarczającym jest wykazanie, że dłużnik ma świadomość pokrzywdzenia wierzycieli, a więc że na skutek czynności prawnej określone aktywa wyjdą z jego majątku i że z tego powodu wierzyciele będą mieli trudności z zaspokojeniem, a w konsekwencji nastąpi ich pokrzywdzenie (A. Ohanowicz (w:) System prawa cywilnego, t. III, cz. 1, s. 948; M. Pyziak-Szafnicka (w:) System prawa prywatnego, t. 6, s. 1259).

Artykuł 530 k.c., znajdujący zastosowanie na gruncie niniejszej sprawy - dotyczący pokrzywdzenia wierzycieli przyszłych zaostża jednak tę przesłankę, uzależniając skuteczność ochrony od istnienia po stronie dłużnika zamiaru pokrzywdzenia wierzyciela. Przesłanka ta jest spełniona, jeżeli w chwili dokonywania czynności dłużnik obejmuje świadomością lub przynajmniej mógł i powinien zdać sobie sprawę, przy zachowaniu należytej staranności, że w przyszłości będą wchodzić w grę jakieś zobowiązania, jak też, jaki skutek czynność wywoła w jego majątku. Nie jest przy tym istotne, czy zna osobę przyszłego wierzyciela, kiedy powstaną zobowiązania i jakie będą ich rozmiary. Jego działanie nastawione jest na pomniejszenie swego majątku w celu uczynienia niemożliwym zaspokojenie przyszłego wierzyciela albo ograniczenie takiej możliwości. Po wykazaniu przez wierzyciela, że dokonując krzywdzącej czynności, dłużnik działał z takim właśnie zamiarem, odpowiednie zastosowanie mieć będą przepisy art. 527 i nast. k.c.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie nie ma żadnych wątpliwości, że B. M. (1), podejmując czynności w efekcie, których pozwany stał się wyłącznym właścicielem lokalu mieszkalnego mieszczącego się w Ł. przy ul. (...) wraz z jego wyposażeniem, działał z zamiarem pokrzywdzenia powódki. Zaskarżone czynności miały, bowiem miejsce niedługo po wydaniu niekorzystnego dla dłużnika orzeczenia, nakładającego na niego obowiązek zapłaty na rzecz powódki kwoty 281.468,01 zł. Co prawda, w chwili dokonywania czynności orzeczenie to nie było prawomocne, niemniej jednak, w ocenie Sądu, B. M. (1), mając świadomość istnienia pomiędzy nim, a powódką sporu sądowego (z niekorzystnym dla siebie postanowieniem Sądu I instancji), powinien był liczyć się z powstaniem ewentualnego długu. A zatem w ocenie Sądu pomniejszając swój majątek świadomie dążył do uniemożliwienia lub przynajmniej ograniczenia możliwości zaspokojenia wierzyciela, zwłaszcza, że jak sam zeznał – uważał, że pieniądze się powódce nie należą.

W odniesieniu do przesłanki świadomości pokrzywdzenia wierzyciela należy zauważyć, że pokrzywdzenie wierzyciela nie musi być zamiarem dłużnika. Wystarczy, żeby dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Z posiadaniem przez osobę trzecią wiedzy o tym, że dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, zrównana została sytuacja, gdy osoba trzecia przy zachowaniu należytej staranności mogła tę wiedzę uzyskać (a zatem, gdy brak wiedzy jest zawiniony). Nie ma przy tym znaczenia zła wiara osoby trzeciej ani to, czy posiadana przez nią wiedza jest wynikiem jej działania, a zwłaszcza porozumienia się z dłużnikiem. Obojętne jest źródło wiedzy i sposób jej uzyskania. Poza tym, wykazanie tej przesłanki wspierają dwa domniemania z art. 527 § 3 k.c. i 528 k.c. - działające na korzyść wierzyciela.

Jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 527§3 k.c.). W takiej sytuacji, na wierzycielu nie ciąży obowiązek wykazywania takiej zależności. Ustalając ów stosunek bliskości należy odwołać się do więzi uczuciowej, majątkowej, przyjacielskiej, rodzinnej. Do kręgu osób pozostających w bliskim stosunku, w pierwszym rzędzie obok bliskich członków rodziny zaliczyć należy przyjaciół, kolegów, zaufanych pracowników, podwładnych (SA w Gdańsku w wyroku z dnia 10 stycznia 1995 r. w sprawie I ACr 1014/94; OSA 1995/2/6).

W niniejszej sprawie bezsporne jest, iż osobą trzecią na rzecz, której B. M. (1) wyzbył się prawa własności lokalu mieszkalnego wraz z ruchomościami stanowiącymi jego wyposażenie, jest osoba z najbliższego kręgu rodziny, a mianowicie – jego młodszy syn, który – pomimo rozstania rodziców oraz przeniesienia aktywności życiowej poza Ł. – pozostawał i nadal pozostaje w bliskich relacjach osobistych z ojcem, co wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. B. i S. M. utrzymują ze sobą stały kontakt telefoniczny, spotykają się, spędzają wspólnie święta. Nie bez znaczenia pozostaje przy tym okoliczność systematycznego udzielania synowi wsparcia finansowego (B. M. (1) opłacał pozwanemu mieszkanie w W., a także przekazywał mu – obok alimentów inne dodatkowe kwoty na drobne wydatki).

Domniemanie wynikające z bliskich relacji dłużnika i osoby trzeciej, może być jednak obalone przez nią dowodem przeciwnym. Podstawę stanowi art. 6 k.c., zgodnie, z którym ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Stąd też osoba trzecia winna wykazać, że mimo stosunku bliskości z dłużnikiem nie wiedziała, iż działania dłużnika krzywdzą wierzycieli. Stosownie zaś do treści art. 528 k.c., jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Przy czym, jeżeli bezpłatne korzyści przypadają osobom bliskim dłużnika, zastosowanie ma art. 528 k.c., jako statuujący surowsze przesłanki uznania czynności za bezskuteczną, a nie przepis art. 527 § 3 k.c. (M. Pyziak-Szafnicka w: System PrPryw, t. 6, 2014, s. 1663; P. Machnikowski w: Gniewek, Machnikowski, Komentarz KC 2014, s. 1056; A. Janiak w: Kidyba, Komentarz KC 2010, III, s. 843; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 08.12.2005 r., sygn. akt II CK 309/05, wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 21.08.2012 r., sygn. akt I ACa 726/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21.3.2013 r., sygn. akt V ACA 828/12).

Należy mieć na uwadze, że korzyścią majątkową bezpłatną w rozumieniu art. 528 k.c. jest korzyść uzyskana nie tylko w wyniku darowizny, lecz także uzyskana w wyniku każdego innego przysporzenia, jeżeli osoba, która dokonała tego przysporzenia, nie otrzymała – jak miało to miejsce w niniejszej sprawie - w zamian korzyści majątkowej stanowiącej jego ekwiwalent lub też otrzymała jego nieodpowiednią, nieadekwatną wysokość. Judykatura traktuje, bowiem dość szeroko pojęcie „nieodpłatności”, przyjmując za nie również czynności częściowo odpłatne lub o symbolicznym świadczeniu jednej ze stron, w którym brak ekwiwalentności świadczeń stron wskazuje wyraźnie na ich nieodpłatny charakter (wyrok SN z dnia 16 lutego 1998 r., II CKN 599/97). Może to stanowić wyraźną wskazówkę dla stwierdzenia pokrzywdzenia wierzyciela.

Na gruncie niniejszej sprawy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizn (czynności bezpłatnych) oraz czynności ujętej w formie wniosku zawierającego wyrażenie zgody na zniesienie współwłasności lokalu, bez istnienia – po stronie pozwanego - odpowiedniego ekwiwalentu w ujęciu obiektywnym, bowiem w zamian za przekazanie mieszkania na wyłączną własność pozwanego – zostało ustanowione na rzecz dłużnika – dożywocie. Przysporzenie majątkowe, mimo iż doprowadziło do zwiększenia aktywów pozwanego – nie wiązało się po jego stronie, z jakimikolwiek konsekwencjami na tle finansowym. Zauważyć należy, że pozwany nie zamieszkuje w spornym lokalu, nie dokonuje opłat związanych z jego eksploatacją (rachunki w dalszym ciągu opłaca B. M. (1)), nie korzysta z ruchomości stanowiących jego wyposażenie, nie łoży na utrzymanie ojca (a wręcz odwrotnie – uzyskuje od niego środki finansowe w formie alimentów), nie zapewnia mu pomocy i opieki w chorobie. A zatem poczyniony „ekwiwalent” w postaci dożywotnich świadczeń na rzecz B. M. (1) w naturze - w formie przyjęcia go jako domownika, dostarczania mu wyżywienia, ubrania, światła, opału, zapewnienia odpowiedniej pomocy, pielęgnowania w chorobie i sprawienia

własnym kosztem pogrzebu odpowiadającego miejscowym zwyczajom – ma w ocenie Sądu charakter symboliczny i jak na razie czysto teoretyczny, co wskazuje wyraźnie na nieodpłatny charakter czynności.

Nieodpłatny charakter skarżonych czynności, w rezultacie, prowadzi do zastosowania art. 528 k.c., który wyłącza po stronie powódki konieczność dowodzenia złej wiary po stronie osoby trzeciej – a zatem stan świadomości osoby trzeciej pozostaje w tym przypadku bez znaczenia.

Odnosząc powyższe uwagi do rozpoznawanej sprawy należy stwierdzić, że spełnione zostały wszystkie przesłanki warunkujące uwzględnienie powództwa. Na koniec należy jedynie dodać, że przepisy o skardze pauliańskiej mają zastosowanie także do zgodnego wniosku co do sposobu zniesienia współwłasności złożonego na niekorzyść wierzycieli. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015r. III CZP 56/15 przedmiotem powództwa określonego w art. 527 § 1 k.c. może być czynność procesowa dłużnika w postaci zgody wyrażonej w postępowaniu o zniesienie współwłasności rzeczy wspólnej na przyznanie własności rzeczy drugiemu współwłaścicielowi bez ekwiwalentu z jego strony (LEX 1801504). Dlatego też mając powyższe na względzie Sąd orzekł jak w pkt 1 wyroku.

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął na podstawie przepisu art. 98 k.p.c., kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Z uwagi na to, iż S. M. przegrał proces w całości Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 7.917 zł, na którą złożyły się: kwota 500 zł uiszczonej opłaty sądowej od pozwu, kwota 200 zł uiszczonych opłat sądowych od wniosków o udzielenie zabezpieczenia, kwota 7.200 zł kosztów zastępstwa procesowego oraz kwota 17 zł kosztów opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa.

W myśl art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., Nr 1025 ze zm.) w zw. z art. 98 k.p.c. kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić, sąd w orzeczeniu kończącym obciąża przeciwnika, jeżeli istnieją ku temu podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu.

Z uwagi na to, iż postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2015 roku Sąd Okręgowy w Łodzi zwolnił powódkę od kosztów sądowych ponad kwotę 500 zł opłaty od pozwu, powstały nieuiszczone koszty sądowe obejmujące pozostałą część opłaty od pozwu w wysokości 13.574 zł. Obowiązkiem jej poniesienia, stosownie do dyspozycji w/w przepisu należało obciążyć pozwanego, jako stronę przegrywającą proces.

O kosztach należnych z tytułu wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu orzeczono w oparciu o § 6 pkt 7 w zw. z § 2 w zw. z § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2013.461 j.t.). Sąd w punkcie 4 wyroku przyznał i nakazał wypłacić z funduszu Skarbu Państwa na rzecz adwokata S. G. kwotę 8.856 zł (7.200 zł + VAT) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu.